

İŞÇİ SINIFINI BEKLEYEN BÜYÜK TEHLİKE

24 Mayıs 2023

Yıldırım Koç

24 Ocak 1980 istikrar programıyla Türkiye'nin ekonomi politikasında köklü bir değişikliğe gidilmişti. Bu programın parlamenter sistem içinde uygulanması mümkün değildi. Nitekim 1981 yılında yapılacak milletvekili seçimlerini dikkate alan Başbakan Süleyman Demirel 1980 yılı Ağustos ayında bu programdan koşturdu ve kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde 1964 yılından beri verilen en yüksek oranlı zamları kabul etti. Ardından da 12 Eylül 1980 darbesi gerçekleştirildi.

Günümüzde yaşanan ve 28 Mayıs sonrasında halk kitleleri tarafından daha acı bir biçimde hissedilecek ekonomik krizin işçi sınıfına çıkarılacak faturası, yalnızca yoksullaşma olmayacak. Özellikle 2024 yılı Mart ayındaki yerel seçimlerden sonra işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlüklere de çok büyük ve kalıcı bir saldırı gündeme gelecek.

Özetle; 28 Mayıs seçimi sonrasında yüksek oranlı enflasyonla işçi sınıfı yoksullaştırılacak. 2024 Mart yerel seçimlerinden sonra da, yoksullaşmaya ilave olarak, hak ve özgürlükler ciddi biçimde kısıtlanacak. Bu olası tehlike karşısında gereken önlemleri bugünden almayan sendikalar, işçilerin güvenini yitirecek ve hatta artan sorunlar karşısında işçilerin öncelikli hedefi haline gelecek.

Türkiye ekonomisi tarihinin en şiddetli krizinin eşiğinde. Siyasal gelişmelere bakıldığında, bu krizin faturasını işçi sınıfının ödeyeceği iyice açığa çıkıyor.

Devlet bütçesi (merkezi yönetim bütçesi) tarihinin en büyük açığını veriyor.

Kur korumalı mevduat rekor seviyede. Kurlardaki ciddi bir artışın hem devlet bütçesi, hem de Merkez Bankası üzerindeki tahribatı çok büyük olacak.

Emeklilikte yaşa takılanların Sosyal Güvenlik Kurumu'na ek maliyeti önemli. En düşük emekli aylığının 7.500 TL düzeyine çıkarılması ve diğer emeklilere de zam vaadi, SGK'nın bütçe açığını rekor düzeye tırmandırıyor. Bu açık da merkezi yönetim bütçesinden karşılanacak. Sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesinin faturasını da SGK ve dolaylı olarak devlet bütçesi ödeyecek.

Bütçe açığı arttıkça, devletin borcu ve ödediği faiz oranı da artıyor. Özellikle Türkiye'nin dış politikasındaki sorunlarla birlikte, Türkiye'nin kredi risk puanı yükseliyor ve bu da dış borçlanmada ödenen faizi artırıyor.

Kamu-özel işbirliği ile yapılan şehir hastaneleri, köprüler, kullanılmayan havaalanları, vb. bütçe üzerinde önemli bir yük oluşturmayı sürdürecektir.

İtibardan tasarruf yapılmıyor; kamu kaynaklarının israfı dörtnala gidiyor.

Deprem yol açtığı zararlar ve konut yatırımlarının yükü etkisini önümüzdeki aylarda gösterecek.

Şirketlerin dağıttığı bedava doğalgaz devlete fatura ediliyor.

Sosyal yardımlardaki artış, bütçede giderek artan bir yük oluşturuyor.

Suriyelilerin ve Afganların maliyeti artıyor.

Kamu kesiminde 700 bin işçiyi ilgilendiren toplu iş sözleşmesi çerçeve protokolü ile ücretlerde önemli bir artış sağlandı.

Asgari ücretin artırılması, memur aylıklarının en az 22.000 TL düzeyine çıkarılması vaatleri de gündemde.

2022 yılının ilk dört ayında 19,4 milyar TL olan bütçe açığımız, 2023 yılının ilk dört ayında 382,5 milyar TL'ye yükseldi. Bu saydığım gelişmeler de dikkate alındığında, 2023 yılı bütçe açığının Türkiye tarihinin rekorunu kırmayı sürdüreceği konusunda kuşku yok.

Bütçe açığını birkaç biçimde kapatabilirsiniz. Vergi toplarsınız, para basarsınız, borç alırsınız, devletin malını mülkünü satarsınız (özelleştirme). 2024 Mart yerel seçimlerine kadar vergiler artırılmaz. Özelleştirilecek pek bir şey de kalmadı. O zaman borçlanacaksınız. Para basma ve borçlanma da hem enflasyonu artırır, hem de faiz oranlarını.

Türkiye'nin döviz harcaması ile döviz kazancı arasındaki fark (cari açık) da büyümesini sürdürüyor. Merkez Bankası'nın ve diğer kamu bankalarının döviz rezervleri de "eksi"lerde rekor kırıyor.

Tüm bu gelişmelerin işçi sınıfı ve sendikalar açısından sonucu ne olacak?

1980 yılında 24 Ocak istikrar programı ilan edildiğinde, bu programın parlamenter demokrasi koşullarında uygulanamayacağı konusunda uyarılar yapılmıştı. O zaman işçi sendikaları konfederasyonları ve sendikalar bu uyarıları ciddiye almadı. Daha sonra da, Halit Narin'in ifadesiyle, gülme sırası işverenlere geçti ve 12 Eylül Darbesi sonrasında kaybedilen hakların önemli bir bölümü bugün bile geri alınabilmiş değil.

Şimdi ne olacak?

Cumhurbaşkanlığı seçiminin sonuçlarına ilişkin bir tahmin yapabilecek birikim ve güncel kaynağa sahip değilim.

Ancak çok büyük olasılıkla, 2024 yılı Mart ayında yapılması beklenen yerel yönetim seçimlerine kadar sendikal hak ve özgürlüklerde ve temel işçi haklarında önemli kayıplar yaşanmayacak. Yüksek oranlı enflasyonla ve TÜİK'in müdahale edilmiş TÜFE verileriyle, işçilerin ve memurların gerçek gelirleri hızlı bir biçimde düşürülecek. Büyük olasılıkla grev ertelemeleri artacak.

2024 yılı Mart ayındaki yerel yönetim seçimlerinin ardından yaklaşık 4 yıllık bir seçimsiz döneme girilecek. İktidardakiler, o tarihlerde iyice derinleşmiş olan ekonomik krizin faturasını işçi sınıfına daha yoğun bir biçimde kesmeye çalışacak. Türkiye'yi Avrupa'nın ucuz işgücü kaynağı olarak kullanma çabaları yoğunlaşacak. Bu yolla sağlanacak dövizle kurun kontrol altına alınmasına çalışılacak. Ancak saldırı gerçek ücretlerin düşürülmesiyle sınırlı kalmayacak. Kıdem tazminatı hakkına yönelik sistemli bir saldırı başlayacak. Belirli süreli iş sözleşmesinin kullanılmasının önündeki yasal engeller kaldırılarak, hem iş güvencesi, hem de kıdem tazminatı tümüyle yok edilecek. Çok sayıda işçi işten çıkarılacak. Hatta bazı provokasyonlarla işçiler eyleme tahrik edilip, işçilerin tazminatsız olarak işten atılmalarının önü açılmaya çalışılacak. Sendikaları etkisizleştirmek için de sistemli bir kampanya başlatılacak. Bazı sendikacıların zaafı ve hataları, tüm sendikacılık camiasını yıpratmak biçimde gündeme getirilecek. Sendika aidatlarının yüksekliği konusunda kampanyalar düzenlenerek sendikalar yıpratılacak. Hem iktidar yanlısı medya kuruluşları, hem de sosyal medya bu yıpratma ve sendikalara duyulan güveni yok etme sürecinde etkili bir biçimde kullanılacak. Sorunları artan işçiler, işvereni veya hükümeti eleştirmek yerine, aidat ödediği sendikaları hedef alacak. 2015 yılında Bursa'da metal sektöründe işçiler, artan sorunlar karşısında, onları temsil eden sendikaları hedef alan sert eylemlere başvurmuştu. Bu tür eylemler gündeme gelecek.

Rahmetli Süleyman Demirel'in turp fıkrası bilinir. Turp 28 Mayıs'tan sonra gündeme gelecek. Ancak turpun büyüğü, 2024 Mart'ındaki yerel seçimlerden sonra ortaya çıkacak.

Bakalım 24 Ocak 1980 istikrar programından sonra yaşanan aymazlık, işçi sınıfının artık gelir getirici bir işte çalışanların yüzde 70'inden fazlasını oluşturduğu koşullarda yinelenen mi? 1980 yılının aymazlığı yinelenirse, işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükleri konusunda 2024 Mart yerel seçimleri sonrasında yaşayacağı kayıplar 12 Eylül 1980 darbesinden sonraki günleri de geçer. Sendikalar yaklaşan büyük tehlike konusunda üye kitlelerini ve sendikasız işçileri uyarma, bilgilendirme, örgütlenme, gerektiğinde meşru ve demokratik mücadeleye yönlendirme görevlerini yerine getirmese, işçilerin güvenini tümüyle yitirir ve sorunları artan işçilerin öncelikli hedefi haline de gelebilir.